

**IMPAK SOSIOEKONOMI PROGRAM PENEMPATAN
TERSUSUN: KAJIAN KES MASYARAKAT ORANG ASLI
DI PARLIMEN CAMERON HIGHLANDS**

DEVAMANY S. KRISHNASAMY

**SARJANA EKONOMI
UNIVERSITI UTARA MALAYSIA
Oktober 2013**

**IMPAK SOSIOEKONOMI PROGRAM PENEMPATAN
TERSUSUN: KAJIAN KES MASYARAKAT ORANG ASLI
DI PARLIMEN CAMERON HIGHLANDS**

OLEH

DEVAMANY S. KRISHNASAMY

**Tesis dikemukakan kepada
Othman Yeop Abdullah Graduate School of Business,
Universiti Utara Malaysia,
bagi memenuhi syarat untuk Ijazah Sarjana Ekonomi (Penyelidikan)**

KEBENARAN MERUJUK

Tesis ini dikemukakan sebagai memenuhi keperluan pengurniaan Ijazah Sarjana Ekonomi daripada Universiti Utara Malaysia (UUM). Saya bersetuju membenarkan pihak Perpustakaan Universiti Utara Malaysia mempamerkannya sebagai bahan rujukan umum. Saya juga bersetuju bahawa sebarang bentuk salinan sama ada secara keseluruhan atau sebahagian daripada tesis ini untuk tujuan akademik perlulah mendapat kebenaran daripada Penyelia Tesis atau Dekan Othman Yeop Abdullah *Graduate School of Business* terlebih dahulu. Sebarang bentuk salinan dan cetakan bagi tujuan komersial adalah dilarangana sekali tanpa kebenaran bertulis daripada penyelidik. Pernyataan rujukan kepada penyelidik dan Universiti Utara Malaysia perlulah dinyatakan jika rujukan terhadap tesis ini dilakukan.

Kebenaran untuk membuat salinan atau menggunakan tesis ini sama ada sebahagian atau sepenuhnya hendaklah dipohon melalui:

Dekan, Othman Yeop Abdullah Graduate School of Business
Universiti Utara Malaysia
06010 UUM Sintok
Kedah Darual Aman

ABSTRAK

Salah satu strategi kerajaan untuk meningkatkan kualiti kehidupan masyarakat Orang Asli ialah melalui Rancangan Penempatan Semula (RPS) dan Program Penyusunan Semula Kampung (PPK). RPS melibatkan perpindahan masyarakat Orang Asli yang jauh berselerak ke dalam satu kawasan yang dilengkapi dengan kemudahan-kemudahan asas dan aktiviti ekonomi untuk pertanian komersial. Manakala PPK tidak melibatkan perpindahan penduduk, tetapi kawasan penempatan mereka disusun semula dari segi kemudahan rumah dan komponen-komponen infra sosial yang lain. Walau bagaimanapun, bantuan dari segi prasarana dan ameniti sosial termasuk rumah dan lokasi RPS serta PPK di kalangan masyarakat Orang Asli mungkin tidak serasi dengan pilihan yang mereka inginkan. Selain itu, cara hidup mereka juga mungkin tidak berubah dengan ketara di kawasan penempatan semula. Selepas sekitar 35 tahun dilaksanakan, kajian ini akan menilai impak program penempatan/penyusunan semula masyarakat Orang Asli di kawasan RPS dan PPK yang terletak dalam Parlimen Cameron Highlands, Pahang. Impak dan kepuasan daripada program penempatan semula dinilai dengan menggunakan lima indikator iaitu peluang ekonomi, hubungan kemasyarakatan, keupayaan mengekalkan tradisi, perkhidmatan kemudahan awam dan kepuasan terhadap saiz/lokasi kampung/rumah di kawasan penempatan sekarang. Reka bentuk kajian ini adalah secara deskriptif yang berbentuk kuantitatif dan kualitatif melalui kaedah kajian kes dengan menggunakan data primer. Secara am, dapatan kajian menunjukkan RPS dan PPK telah berjaya meningkatkan kualiti hidup masyarakat Orang Asli. Kepuasan masyarakat Orang Asli telah meningkat berbanding dengan penempatan mereka yang dahulu. Walau bagaimanapun, pencapaian ini masih rendah jika dibandingkan dengan indikator yang sama di peringkat nasional. Dalam masa yang sama kajian mendapati kejayaan meningkatkan kualiti hidup masyarakat Orang Asli lebih berjaya di RPS berbanding dengan di PPK.

Kata Kunci: Orang Asli, program penempatan semula, kualiti hidup, Cameron Highlands.

ABSTRACT

Among the governmental strategy to enhance the quality of life of the indigenous community is the implementation of the Resettlement Plan (RPS) and Village Reconstruction (PPK). RPS involves the relocation of remote aboriginal communities scattered in an area and equipped them with basic amenities and economic activities for commercial agriculture in a specific location. While in PPK the settlements are restructured amenities and homes with additional socio infra components. However, infrastructure and social amenities assistance including houses and the location of RPS or PPK among indigenous communities may not be compatible with the choices they desire. In addition, their living standards may not have a significant change in the resettlement vicinity. After about 35 years of implementation, this study will evaluate the impact of settlement/restructuring of indigenous peoples in the RPS and PPK, located in the Parliament of Cameron Highlands, Pahang. This study design is a descriptive quantitative and qualitative one using case study methodology (surveys/field). Impact and satisfaction of the relocation program is evaluated using five indicators in terms of economic opportunities, social relationships, ability to maintain tradition, public utility services and satisfaction with the size/location of the village/house in the settlement area. In general, the results show that the RPS and the PPK have managed to improve the quality of life of indigenous community. Study finds that Aboriginal satisfaction has increased compared to their previous village dwellings. However, these achievements are still low when compared with the same indicators at the national level. In fact, the study found that indigenous communities living in the RPS are more successful than the PPK.

Keywords: indigenous peoples, aboriginal resettlement program, quality of life, Cameron Highlands.

PENGHARGAAN

Rakaman penghargaan terima kasih khusus kepada penyelia tesis ini, Prof Madya Dr Asan Ali Golam Hassan (UUM) atas panduan, tunjuk ajar dan inspirasi beliau dalam merealisasikan kejayaan kajian ini. Sokongan jasmaniah dan minda serta masa amat disanjung terutama semasa kerja lapangan dijalankan di kawasan Cameron Highlands dan Lipis. Jutaan terima kasih juga diucapkan kepada Prof. Madya Dr. Madeline Berma (UKM) dan Dr. Fauzi Hussin (UUM) selaku penilai luar dan penilai dalam semasa sesi viva.

Penyelidik juga ingin merakamkan penghargaan kepada pihak JAKOA, Bahagian Penyelidikan dan Perancangan, Kuala Lumpur, Pejabat JAKOA Daerah Cameron Highlands dan Pejabat JAKOA Daerah Lipis di atas segala kerjasama dan bantuan yang telah diberikan.

Penghargaan dan terima kasih juga diucapkan kepada semua Batin-Batin, KIR yang terlibat sebagai responden kajian, belia-belia yang terlibat sebagai Pembanci di semua kawasan perkampungan Orang Asli dalam parlimen Cameron Highlands. Penghargaan khas saya hulurkan kepada Dato' Arivalagan, En. Dilip Martin, Cik Haizan dan Cik Ananthy atas sumbangan mereka.

Tidak terlupa ucapan jutaan terima kasih kepada ibuku yang dikasihi Nagarathinambal, isteri tersayangku Saraswathy, puteri-puteriku Loshna, Navina, Yoginna atas kasih sayang dan sokongan moral semasa tugas disempurnakan. Akhir sekali, penghargaan kepada rakan-rakan penyelidik yang menyuntik semangat untuk menamatkan pengajian ini dengan jayanya.

Terima kasih daun keladi
“Maa Ee Gah.. Gah Bourr”...

SK Devamany

KANDUNGAN

| | |
|----------------|-------|
| ABSTRAK | v |
| PENGHARGAAN | vii |
| KANDUNGAN | viii |
| SENARAI JADUAL | xiii |
| SENARAI RAJAH | xviii |
| SINGKATAN | xx |

BAB 1: PENGENALAN

| | |
|-----------------------------|----|
| 1.1. Pendahuluan | 1 |
| 1.2 Latar Belakang Kajian | 1 |
| 1.3 Penyataan Masalah | 7 |
| 1.4 Persoalan Kajian | 10 |
| 1.5 Objektif Kajian | 11 |
| 1.6 Kepentingan Kajian | 12 |
| 1.7 Skop dan Batasan Kajian | 13 |
| 1.8 Istilah Operasional | 13 |
| 1.9 Struktur Kajian | 15 |

BAB 2: KAJIAN LITERATUR

| | |
|---|----|
| 2.1 Pendahuluan | 17 |
| 2.2 Pembangunan dan Penempatan Semula: Konsep dan Teori | 17 |
| 2.2.1 Teori Pembangunan | 18 |
| 2.2.2 Penempatan Semula Penduduk | 20 |
| 2.2.3 Skim Pembangunan Tanah Baru | 27 |
| 2.3 Orang Asli Secara Global | 35 |
| 2.4 Penempatan Semula Orang Asli | 41 |
| 2.5 Kesimpulan | 46 |

BAB 3: DEMOGRAFI DAN SOSIOEKONOMI MASYARAKAT ORANG ASLI DI MALAYSIA

| | |
|---|----|
| 3.1 Pendahuluan | 49 |
| 3.2 Takrif Orang Asli Di Malaysia | 50 |
| 3.3 Demografi Orang Asli | 53 |
| 3.4 Pentadbiran dan Perancangan Pembangunan Masyarakat Orang Asli | 64 |
| 3.5 Program Pembangunan Masyarakat Orang Asli | 72 |
| 3.5.1 Program Penempatan Tersusun | 72 |
| 3.5.2 Program Pembangunan Ekonomi | 75 |
| 3.5.3 Program Pembangunan Sosial | 75 |
| 3.6 Isu-Isu Dalam Pembangunan Masyarakat Orang Asli | 76 |
| 3.6.1 Kemiskinan dan Peluang Pekerjaan | 78 |
| 3.6.2 Pendidikan | 83 |
| 3.6.3 Kesihatan | 93 |

| | |
|---|-----|
| 3.6.4 Kemudahan Pasarana dan Peralatan Isi Rumah | 96 |
| 3.6.5 Pemilikan, Pembangunan Tanah dan Akta Orang Asli 1954 | 101 |
| 3.6.6 Nilai dan Warisan Masyarakat Orang Asli | 113 |
| 3.6.7 Perubahan Minda dan Kepimpinan Desa | 114 |
| 3.7 Kesimpulan | 114 |

BAB 4: METODOLOGI KAJIAN

| | |
|--|-----|
| 4.1 Pendahuluan | 117 |
| 4.2 Reka Bentuk Kajian | 118 |
| 4.2.1 Kawasan Kajian | 120 |
| 4.2.2 Responden dan Sampel Kajian | 129 |
| 4.2.3 Prosedur Pengumpulan Data Dan Kerja Lapangan | 135 |
| 4.3 Instrumen Kajian | 136 |
| 4.4 Penganalisaan Data | 138 |
| 4.5 Kesimpulan | 151 |

BAB 5: DAPATAN KAJIAN

| | |
|--|-----|
| 5.1 Pendahuluan | 153 |
| 5.2 Profil Sosio-Demografi | 154 |
| 5.2.1 Agihan Mengikut Kaum | 154 |
| 5.2.2 Struktur Umur dan Jantina | 155 |
| 5.2.3 Taraf Perkahwinan dan Pendidikan | 161 |
| 5.3 Impak Ekonomi | 167 |
| 5.3.1 Pekerjaan dan Lokasi | 167 |

| | |
|---|-----|
| 5.3.2 Pendapatan Utama dan Sampingan | 173 |
| 5.3.3 Agihan Pendapatan dan Kemiskinan | 184 |
| 5.3.4 Kepuasan Ekonomi KIR | 188 |
| 5.4 Impak Kemasyarakatan dan Tradisi | 190 |
| 5.4.1 Kepuasan Kemasyarakatan | 190 |
| 5.4.2 Kepuasan Mengekalkan Tradisi | 198 |
| 5.5 Kemudahan Awam | 201 |
| 5.5.1 Kepuasan Kemudahan Awam | 201 |
| 5.5.2 Lain-lain Kepuasan Kemudahan Awam yang Diperlukan | 209 |
| 5.6 Pilihan Kampung dan Rumah | 210 |
| 5.6.1 Maklumat Kampung dan Rumah sekarang | 210 |
| 5.6.2 Peralatan Asas Dalam Rumah | 213 |
| 5.6.3 Kepuasan Perkampungan/Skim Sekarang | 214 |
| 5.6.4 Pilihan Kampung | 216 |
| 5.6.5 Pilihan Rumah | 218 |
| 5.7 Kesimpulan Dapatan Kajian | 221 |
| 5.7.1 Profil Sosio-Demografi | 221 |
| 5.7.2 Impak Ekonomi | 224 |
| 5.7.3 Kemasyarakatan | 228 |
| 5.7.4 Tradisi | 230 |
| 5.7.5 Kemudahan Awam | 231 |
| 5.7.6 Lokasi Kampung dan Rumah | 234 |
| 5.7.7 Kepuasan Meningkatkan dan Berkurangan | 236 |
| 5.7.8 Berpuas Hati dan Tidak Berpuas Hati | 241 |

BAB 6: KESIMPULAN KAJIAN

| | |
|--|-----|
| 6.1 Pendahuluan | 245 |
| 6.2 Kesimpulan dan Implikasi Kajian | 245 |
| 6.3 Kajian Lanjutan | 252 |
| | |
| Rujukan | 253 |
| | |
| Lampiran 1 Saiz Sampel Berdasarkan Bilangan Populasi | 265 |
| Lampiran 2 Borang Soalselidik | 266 |

SENARAI JADUAL

| Jadual | | Muka Surat |
|-------------|---|------------|
| Jadual 1.1 | Perancangan Pembangunan Orang Asli | 3 |
| Jadual 1.2 | Perumahan Masyarakat Orang Asli | 6 |
| Jadual 2.1 | Semenanjung Malaysia, Taburan Peneroka Mengikut Kaum | 31 |
| Jadual 2.2 | Projek Pembangunan yang Melibatkan Penempatan Semula Orang Asli, 1998-2005 | 42 |
| Jadual 3.1 | Kaum Orang Asli di Semenanjung Malaysia | 53 |
| Jadual 3.2 | Agihan Orang Asli Mngikut Kaum dan Negeri, 2010 | 56 |
| Jadual 3.3 | Peratusan dan Nisbah Orang Asli Daripada Penduduk Negeri, 2010 | 58 |
| Jadual 3.4 | Taburan Peratus Orang Asli Mengikut Strata | 61 |
| Jadual 3.5 | Kategori Perkampungan Orang Asli | 62 |
| Jadual 3.6 | Perbandingan Petunjuk Umur Orang Asli, 2000 | 62 |
| Jadual 3.7 | Evolusi Pentadbiran dan Perancangan Orang Asli, 1939-2011 | 65 |
| Jadual 3.8 | Nisbah Batin dengan Jumlah Penduduk Orang Asli, 2010 | 71 |
| Jadual 3.9 | Peruntukan Mengikut Program dalam Tempoh RMKe-9 | 76 |
| Jadual 3.10 | Insiden Kemiskinan KIR Orang Asli, 2000 dan 2010 | 80 |
| Jadual 3.11 | Taburan Peratus Orang Asli yang Bekerja Mengikut Taraf Guna Tenaga, 1991 dan 2000 | 81 |
| Jadual 3.12 | Taburan peratus Orang Asli yang Bekerja Mengikut Industri, 1991 dan 2000 | 82 |
| Jadual 3.13 | Projek Pertanian dan Ternakan Dalam RMKe-9 | 82 |
| Jadual 3.14 | Pelajar Orang Asli yang Mendaftar di Sekolah Rendah, Menengah dan Peringkat Tertiar | 84 |

| | | |
|-------------|---|-----|
| Jadual 3.15 | Pelajar Orang Asli yang Mendaftar Darjah Satu dan Tamat Darjah Enam | 88 |
| Jadual 3.16 | Pelajar Orang Asli yang Tamat Darjah Enam dan Mendaftar Tingkatan Satu | 89 |
| Jadual 3.17 | Pelajar Orang Asli yang Mendaftar Tingkatan Satu dan Tamat Tingkatan Lima | 90 |
| Jadual 3.18 | Pelajar Orang Asli yang Tercicir Di Peringkat Sekolah Menengah | 90 |
| Jadual 3.19 | Kadar Penglibatan Tenaga Buruh Untuk Penduduk Berumur 10 Tahun dan Lebih, Orang Asli dan Semenanjung Malaysia, 2000 | 91 |
| Jadual 3.20 | Bantuan Perumahan Untuk Masyarakat Orang Asli | 97 |
| Jadual 3.21 | Liputan Bekalan Air dan Elektrik | 97 |
| Jadual 3.22 | Taburan Peratus Isi Rumah Orang Asli Mengikut Peralatan Isi Rumah dan Serata, Semenanjung Malaysia, 2000 | 99 |
| Jadual 3.23 | Taburan Peratus Isi Rumah Orang Asli Mengikut Bahan Binaan Dinding Rumah, Semenanjung Malaysia, 1991 dan 2000 | 100 |
| Jadual 3.24 | Taburan Peratus Unit Perumahan Orang Asli Mengikut Jenis Tandas, 1991 dan 2000 | 100 |
| Jadual 3.25 | Keluasan Tanah Diduduki dan Diusahakan, 1990, 2003 dan 2010 | 102 |
| Jadual 4.1 | Perkampungan Orang Asli di Mukim Tanah Rata, Ringlet dan Hulu Telom, Daerah Cameron Highlands | 123 |
| Jadual 4.2 | Perkampungan Orang Asli di Hulu Jelai Daerah Lipis | 124 |
| Jadual 4.3 | Jenis Penempatan Orang Asli, Parlimen Cameron Highlands | 126 |
| Jadual 4.4 | Pengiraan Saiz Sample Peringkat Kawasan Penempatan dan Kampung | 130 |
| Jadual 4.5 | Saiz Sampel Peringkat Kawasan Penempatan, Mukim, Daerah dan Parlimen Cameron Highlands | 132 |

| | | |
|-------------|--|-----|
| Jadual 4.6 | Saiz Sampel Peringkat Kampung | 133 |
| Jadual 4.7 | Bahagian dan Sub-Bahagian dalam Borang Soalselidik | 137 |
| Jadual 5.1 | Agihan Responden Mengikut Kaum | 154 |
| Jadual 5.2 | Struktur Umur KIR | 155 |
| Jadual 5.3 | Jantina KIR | 156 |
| Jadual 5.4 | Hubungan KIR dan AIR | 156 |
| Jadual 5.5 | Struktur Umur AIR | 157 |
| Jadual 5.6 | Struktur Umur Penduduk | 158 |
| Jadual 5.7 | Nisbah Tanggungan | 159 |
| Jadual 5.8 | Struktur Jantina AIR | 160 |
| Jadual 5.9 | Struktur Jantina Penduduk | 160 |
| Jadual 5.10 | Taraf Perkahwinan KIR | 161 |
| Jadual 5.11 | Taraf Perkahwinan AIR | 162 |
| Jadual 5.12 | Tingkat Pendidikan KIR | 163 |
| Jadual 5.13 | Tingkat Pendidikan AIR | 163 |
| Jadual 5.14 | Tingkat Pendidikan, Anak-Anak KIR | 165 |
| Jadual 5.15 | Perbandingan Tingkat Pendidikan KIR dengan Anak-Anak KIR | 166 |
| Jadual 5.16 | Pekerjaan Utama Sekarang dan Sebelum Berpindah | 168 |
| Jadual 5.17 | Lokasi Pekerjaan Utama Sekarang dan Sebelum Berpindah | 171 |
| Jadual 5.18 | Pekerjaan Sampingan | 172 |
| Jadual 5.19 | Lokasi Pekerjaan Sampingan | 173 |
| Jadual 5.20 | Pendapatan Utama KIR | 174 |
| Jadual 5.21 | Pendapatan Sampingan KIR | 175 |

| | | |
|-------------|--|-----|
| Jadual 5.22 | <i>Paired Samples T-Test Statistics</i> Keseluruhan Kawasan Kajian | 176 |
| Jadual 5.23 | <i>Paired Samples T-Test Statistics</i> Kawasan RPS | 177 |
| Jadual 5.24 | <i>Paired Samples T-Test Statistics</i> Kawasan PPK | 178 |
| Jadual 5.25 | Purata Pendapatan Utama dan Sampingan Sebelum dan Selepas Berpindah | 179 |
| Jadual 5.26 | Purata Lain-lain Sumber pendapatan | 180 |
| Jadual 5.27 | Jumlah Pendapatan KIR | 182 |
| Jadual 5.28 | Purata Jumlah Pendapatan KIR daripada Pelbagai Sumber | 184 |
| Jadual 5.29 | Kepuasan Ekonomi KIR Di kawasan Penempatan Sekarang | 189 |
| Jadual 5.30 | Kepuasan Kemasyarakatan Di kawasan Penempatan Sekarang | 191 |
| Jadual 5.31 | Kepuasan Kemasyarakatan Meningkatkan Di kawasan Penempatan Sekarang | 195 |
| Jadual 5.32 | Kepuasan Kemasyarakatan Tiada Perubahan Di Kawasan Penempatan Sekarang | 196 |
| Jadual 5.33 | Kepuasan Kemasyarakatan Berkurangan Di kawasan Penempatan Sekarang | 197 |
| Jadual 5.34 | Kepuasan Mengekalkan Tradisi Di kawasan Penempatan Sekarang | 198 |
| Jadual 5.35 | Kepuasan Meningkatkan dalam Mengekalkan Tradisi Di kawasan Penempatan Sekarang | 199 |
| Jadual 5.36 | Kepuasan Tiada Perubahandalam Mengekalkan Tradisi Di kawasan Penempatan Sekarang | 200 |
| Jadual 5.37 | Kepuasan Berkurangan dalam Mengekalkan Tradisi Di kawasan Penempatan Sekarang | 201 |
| Jadual 5.38 | Kepuasan Terhadap Kemudahan Awam Di kawasan Penempatan Sekarang | 202 |
| Jadual 5.39 | Peratusan Ada Kemudahan Awam Tersebut Di kawasan Penempatan Sekarang | 207 |

| | | |
|-------------|--|-----|
| Jadual 5.40 | Peratusan Menggunakan Kemudahan Awam Tersebut Di kawasan Penempatan Sekarang | 207 |
| Jadual 5.41 | Peratusan Berpuas Hati dengan Kemudahan Awam Di kawasan Penempatan Sekarang | 208 |
| Jadual 5.42 | Lain-lain Kemudahan Awam yang Diperlukan | 209 |
| Jadual 5.43 | Maklumat Perumahan Sekarang | 211 |
| Jadual 5.44 | Peralatan Asas Dalam Rumah | 214 |
| Jadual 5.45 | Kepuasan di Perkampungan/Skim Sekarang | 215 |
| Jadual 5.46 | Pilihan Kampung | 217 |
| Jadual 5.47 | Pilihan Rumah | 219 |
| Jadual 5.48 | Pilihan Jarak Antara Rumah | 221 |
| Jadual 5.49 | Ringkasan Profil Sosio-Demografi | 223 |
| Jadual 5.50 | Ringkasan Impak Ekonomi | 224 |

SENARAI RAJAH

| Rajah | | Muka Surat |
|------------|--|------------|
| Rajah 3.1 | Taburan Orang Asli Mengikut Kaum | 54 |
| Rajah 3.2 | Bilangan Penduduk Orang Asli, 1947-2010 | 60 |
| Rajah 4.1 | Responden dan Maklumat Kajian | 120 |
| Rajah 4.2 | Daerah Cameron Highlands | 121 |
| Rajah 4.3 | Kawasan Kajian | 128 |
| Rajah 4.4 | Keluk Lorens dan Koefisien Gini | 143 |
| Rajah 4.5 | Peringkat-Peringkat Analisis Kepuasan | 146 |
| Rajah 5.1 | Koefisien Gini di Kawasan RPS dan PPK | 185 |
| Rajah 5.2 | Kadar Kemiskinan di Kawasan RPS dan PPK | 188 |
| Rajah 5.3 | Keseluruhan Kepuasan Ekonomi KIR Di kawasan Penempatan Sekarang | 227 |
| Rajah 5.4 | Keseluruhan Kepuasan Kemasyarakatan KIR Di kawasan Penempatan Sekarang | 229 |
| Rajah 5.5 | Keseluruhan Kepuasan Mengekalkan Tradisi Di kawasan Penempatan Sekarang | 230 |
| Rajah 5.6 | Keseluruhan Kepuasan Terhadap Kemudahan Awam Di kawasan Penempatan Sekarang | 232 |
| Rajah 5.7 | Keseluruhan Kepuasan di Perkampungan/Skim Sekarang | 234 |
| Rajah 5.8 | Keseluruhan Kepuasan Meningkatkan – RPS | 237 |
| Rajah 5.9 | Keseluruhan Kepuasan Berkurangan – RPS | 237 |
| Rajah 5.10 | Keseluruhan Kepuasan Meningkatkan – PPK | 239 |
| Rajah 5.11 | Keseluruhan Kepuasan Berkurangan – PPK | 239 |
| Rajah 5.12 | Keseluruhan Berpuas Hati – RPS | 242 |

| | | |
|------------|---|-----|
| Rajah 5.13 | Keseluruhan Berpuas Hati – PPK | 242 |
| Rajah 5.14 | Keseluruhan Indikator Kajian, RPS dan PPK | 244 |

SINGKATAN

| | | |
|-----------|---|--|
| 3M | - | membaca, menulis dan mengira |
| ADB | - | <i>Asian Development Bank</i> |
| AIPP | - | <i>Asian Indigenous Peoples Pact</i> |
| AIR | - | Ahli Isi Rumah |
| AITPN | - | <i>Asian Indigenous & Tribal Peoples Network</i> |
| AMAN | - | Aliansi Masyarakat Adat Nusantara |
| APT | - | Akta Pengambilan Tanah |
| ASEAN | - | <i>Association of Southeast Asian Nations</i> |
| Bil. | - | Bilangan |
| CAC | - | <i>Center for Orang Asli Concerns</i> |
| CH | - | Cameron Highlands |
| COHRE | - | <i>Centre on Housing Rights and Evictions</i> |
| DEB | - | Dasar Ekonomi Baru |
| DUN | - | Dewan Undangan Negeri |
| e-Damak | - | Data Maklumat (Orang Asli) |
| FELCRA | - | <i>Federal Land Consolidation and Rehabilitation Authority</i> |
| FELDA | - | <i>Federal Land Development Authority</i> |
| ICF | - | <i>International Finance Corporation</i> |
| ICITP | - | <i>Indian Confederation of Indigenous and Tribal Peoples</i> |
| IFAD | - | <i>International Fund for Agricultural Development</i> |
| I-KeuNITA | - | Jejari Bestari dan Inkubator Keusahawanan Wanita |
| IP | - | <i>Indigenous peoples</i> |
| IPRA | - | <i>Indigenous Peoples' Rights Act</i> |
| IRR | - | <i>Impoverishment Risks and Reconstruction</i> |
| JAKOA | - | Jabatan Kemajuan Orang Asli |
| JHEOA | - | Jabatan Hal Ehwal Orang Asli Malaysia |
| JKKKOA | - | Jawatankuasa Kemajuan dan Keselamatan Kampung Orang Asli |
| JOA | - | Jabatan Orang Asli |
| KEMAS | - | Jabatan Kemajuan Masyarakat |
| KESBAN | - | Keselamatan dan Pembangunan |
| Kg | - | Kampung |
| KIR | - | Ketua Isi Rumah |
| KKB | - | Kuala Kubu Baru |
| KKLW | - | Kementerian Kemajuan Bandar dan Wilayah |
| KKM | - | Kementerian Kesihatan Malaysia |
| KLIA | - | <i>Kuala Lumpur International Airport</i> |
| km | - | kilometer |
| MID | - | Medan Info Desa |
| MPAJA | - | <i>Malayan Peoples' Anti-Japanese Army</i> |
| MoCHTA | - | <i>The Ministry of Chittagong Hill Tracts Affairs</i> |
| NAFRI | - | <i>National Agriculture and Forestry Research Institute</i> |
| NIRIPs | - | <i>National Institutions on the Rights of Indigenous Peoples</i> |
| PBB | - | Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu |
| PBR | - | Program Bantuan Rumah |

| | | |
|------------|---|---|
| PERKIM | - | Pertubuhan Kebajikan Islam Malaysia |
| PMR | - | Penilaian Menengah Rendah |
| PPE | - | Program Pembangunan Ekonomi |
| PPK | - | Program Penyusunan Semula Kampung |
| PPS | - | Program Pembangunan Sosial |
| PPT | - | Program Penempatan Tersusun |
| PROSDET | - | Projek Desa Terpencil |
| REPELITA | - | Rancangan Pembangunan Lima Tahun |
| RKB | - | Program Rancangan Kampung Baru |
| RM | - | Ringgit Malaysia |
| RMKe-10 | - | Rancangan Malaysia Kesepuluh |
| RMKe-5 | - | Rancangan Malaysia Kelima |
| RMKe-7 | - | Rancangan Malaysia Ketujuh |
| RMKe-9 | - | Rancangan Malaysia Kesembilan |
| RPS | - | Rancangan Pengumpulan Semula |
| SPM | - | Sijil Pelajaran Malaysia |
| SPSS | - | <i>Statistical Package for Social Sciences</i> |
| STPM | - | Sijil Tinggi Pelajaran Malaysia |
| UN | - | <i>United Nations</i> |
| UNDP | - | <i>United Nations Development Program</i> |
| UN-HABITAT | - | <i>United Nations Human Settlements Programme</i> |
| UPSR | - | Ujian Penilaian Sekolah Rendah |
| WP | - | Wilayah Persekutuan |
| YOAP | - | Yayasan Orang Asli Perak |

BAB 1

PENGENALAN

1.1. Pendahuluan

Bab ini merupakan pengenalan kepada keseluruhan kajian yang telah dijalankan. Bahagian kedua bab ini akan membincang perancangan pembangunan Orang Asli di Malaysia, manakala bahagian ketiga bab ini ialah pernyataan masalah. Bahagian keempat pula akan membincang persoalan-persoalan kajian dan diikuti dengan bahagian kelima iaitu objektif kajian. Seterusnya bahagian keenam dan ketujuh pula akan membincang kepentingan kajian dan skop kajian dan bahagian terakhir bab ini akan membincang struktur kajian.

1.2 Latar Belakang Kajian

Orang Asli merupakan penduduk asal di Semenanjung Malaysia yang dikelompokkan sebagai salah satu daripada masyarakat Bumiputera. Menurut Undang-Undang Malaysia, Akta 134, Akta Orang Asli 1954, Orang Asli ditakrifkan sebagai;

“mana-mana orang yang bapanya ialah anggota kumpulan etnik Orang Asli, yang bercakap bahasa Orang Asli dan lazimnya mengikut cara hidup Orang Asli dan adat dan kepercayaan Orang Asli, dan termasuk seorang keturunan melalui jurai lelaki orang itu” (Akta 134 2006: 6).

Orang Asli merupakan kaum minoriti yang hanya meliputi 0.63 peratus daripada keseluruhan jumlah penduduk Malaysia¹. Mengikut Rekod Jabatan Kemajuan Orang Asli (JAKOA), sehingga 2010 terdapat seramai 178,197 Orang Asli yang meliputi

¹Dikira dari jumlah penduduk Malaysia, seramai 28,334,135 (Jabatan Perangkaan Malaysia 2010:11).

The contents of
the thesis is for
internal user
only

Rujukan

- ADB (Asian Development Bank). 2007. *Indigenous Peoples Safeguards*. Asian Development Bank Reference Number: SST: REG 2007-01, Special Evaluation Study, February 2007. Operations Evaluation Department. Metro Manila, Philippines
- AIPP (Asian Indigenous Peoples Pact). 2007. *A Brief Account of Human Rights Situation of the Indigenous Peoples in Bangladesh*. Asian Indigenous Peoples Pact. Chiang Mai, Thailand.
- AITPN (Asian Indigenous & Tribal Peoples Network). 2008. *The Department of Orang Asli Affairs, Malaysia – An Agency for Assimilation*. Asian Indigenous & Tribal Peoples Network. New Delhi. India.
- Akta 134. 2006. *Akta Orang Asli 1954*. Pesuruhjaya Penyemak Undang-Undang Malaysia. Kuala Lumpur: Percetakan Nasional.
- Alberts, T. 1983. *Agrarian Reform and Rural Poverty, A Case Study of Peru*. Colorado: Westview Press.
- Amid, Mohammad Javad. 1990. *Agriculture, Poverty and Reform in Iran*. London: Routledge.
- Anuar Alias. 2007. 'An Acquisition of Orang Asli Native Land in Malaysia: Perceptions and Challenges in Quantifying of the Compensation'. *The 12th AsRES Conference*, 9 – 12th July 2007– Macao, China.
- Arifin Saleh. 2009. *Sovereignty, Prosperity and Dignity of Indigenous Peoples. Re-finding the Relation Between the State and Indigenous Peoples*. Indigenous Peoples Alliance of the Archipelago, Indonesia.
- Arndt, H.M. 1988. 'Transmigration in Indonesia', in Oberai, A.S. *Land Settlement Policies and Population Redistribution in Developing Countries, Achievement, Problem and Prospects*. New York: Praeger.
- Aruna Shantha & Asan Ali Golam Hassan. 2012. 'Efficiency and Managerial Ability of Paddy Farming Under Irrigation Condition'. *The Journal of Agricultural Sciences*, 2012, vol.7, No.3.
- Asan Ali Golam Hassan & Hassan Ali. 2003. 'Migrasi Keluar Generasi Kedua: Impaknya Terhadap Sosio-Ekonomi Masyarakat FELDA', dlm. Yahya Ibrahim & Mohd Razali Agus (eds), *Penilaian Impak Sosial*. Utusan Publication. 191-202.
- Asan Ali Golam Hassan & Muszafarshah Mohd Mustafa. 2012. 'Income Distribution to Regional Disparities: A Cumulative Causation from Malaysia's Experience',

- dlm. Aris Ananta & Rick Barichello (eds). *Poverty, Food, and Global Recession in Southeast Asia*. Institute of Southeast Asian Studies: Singapore.
- Asan Ali Golam Hassan, Mahani Mohd, Noor Al-Huda Abdul Karim & Hassan Ali. 1999. *Insidens Kemiskinan dan Agihan Pendapatan di Tanah Rancangan FELDA*. Sintok: Penerbit UUM.
- Asan Ali Golam Hassan, Rosita Suhaimi & Fatimah Saad. 2003. 'Migrasi Penduduk dan Pembangunan', dlm. Rahmah Ismail (ed). *Ekonomi Pembangunan: Isu Sumber Manusia*. Bangi: Penerbit UKM.
- Asan Ali Golam Hassan. 2004. 'Ekonomi Pembangunan', dlm. Asan Ali Golam Hassan (ed), *Prognosis Pembangunan Dan Transformasi Struktur*. Sintok: Penerbit UUM.
- Asan Ali Golam Hassan. 2004. *Growth, Structural Change and Regional Inequality in Malaysia*. Aldershot: Ashgate Publishing Ltd, England.
- Asan Ali Golam Hassan. 2009. 'Dari Satu Kawasan kepada 1Malaysia'. *Dewan Ekonomi*. September 2009. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka. pp.17-20.
- Asan Ali Golam Hassan. 2010. 'Menghormati Ideologi Negara'. *Utusan Malaysia*. 28 Ogos 2010. p.12
- Babcock, Timothy. 1983. 'Transmigrasi dan Resettlement: Beberapa Kebutuhan Akan Penelitian Sosio-Ekonomi'. *Prisma*, No. 9, September 1983: 74-80.
- Babcock, Timothy. 1986. 'Transmigration: The Regional Impact of a Miracle Cure', dlm. Mac Andrew, C., (ed), *East Asian Science Monographs*, Oxford University Press. 157-189
- Bappeda, Dan Pm. 2010. *Pemberdayaan Komunitas Adat Terpencil (KAT)*. Kabupaten Lingga. Kepulauan Riau, Indonesia.
- Bellwood, Peter. 1997. *Prehistory of the Indo-Malaysian Archipelago*. Honolulu: University of Hawai'i Press.
- Bernstein, H. 1971. 'Modernization Theory and the Sociological Study of Development', *Journal of Development Studies*, Vol.7 (2).
- Biddle, N. 2009. 'The Geography and Demography of Indigenous Migration: Insights for Policy and Planning'. *Centre for Aboriginal Economic Policy Research*, Working Paper No. 58/2009. College of Arts and Social Sciences, The Australian National University.
- Bosch, Marianne Van Den & Willem, Van Genugten. 2002. 'International Legal Protection of Migrant Workers, National Minorities and Indigenous Peoples –

- Comparing Underlying Concepts'. *International Journal on Minority and Group Rights*, Vol.9, 195-233.
- Carey, Iskandar, 1976. *Orang Asli The Aboriginal Tribes of Peninsular Malaysia*, Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Cariño, Jacqueline K. 2010. *Country Technical Notes on Indigenous Peoples' Issues: Philippines*. International Fund for Agricultural Development (IFAD).
- CEB (Ceylon Electricity Board). 2012. 'Resettlement Plan. SRI: Clean Energy & Network Efficiency. Improvement-Part 1: Conducting Due Diligence'. *Ceylon Electricity Board*, Government of Sri Lanka.
- Chenery, Hollis B. 1979. *Structural Change and Development Policies*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- COHRE (Centre on Housing Rights and Evictions). 2004. 'COHRE Mission Report. Continuing the Struggle for Justice and Accountability in Guatemala: Making Reparations a Reality in the Chixoy Dam Case'. *Centre on Housing Rights and Evictions*, International Secretariat, Geneva, Switzerland.
- Dewan Rakyat 2001. *Jawapan-Jawapan Lisan Bagi Pertanyaan*. Setiausaha Parlimen Kementerian Pembangunan Luar Bandar, Puan Hajah Rohani binti Haji Abdul Karim, Selasa, 31 Julai 200 (tidak diterbitkan).
- ESSO Highlands Limited. 2010. 'Papua New Guinea LNG Project. Environmental and Social Management Plan', *ESSO Highlands Limited*, Resettlement Policy Framework.
- Falaris E.M. 1979. The Determinants of Internal Migration in Peru: An Economic Analysis. *Economic Development and Cultural Change*. Vol.27(2), January, ms.327-241.
- FELDA. 1995. *Pembangunan Tanah: Usaha dan Pencapaiannya*. Ibu Pejabat FELDA, Kuala Lumpur.
- Fold, N. 2000. Oiling the Palms: Restructuring of Settlements Schemes in Malaysia and the New International Trade Regulation. *World Development*, Vol.28 (3):473-486.
- Foster, George K. (2012). 'Foreign Investment and Indigenous Peoples: Options for Promoting Equilibrium Between Economic Development and Indigenous Rights'. *Journal of International Law*, Summer 2012, Vol. 33:627-691.
- Foster-Carter, A. 1985. *The Sociology of Development*. Cornwall: Causeway.

- Geok Lin Khor and Zalilah Mohd Shariff. 2008. 'The Ecology of Health and Nutrition of 'Orang Asli' (Indigenous Peoples) Women and Children in Peninsular Malaysia'. *Tribes and Tribals*, Special Volume no.2. 67-77.
- Goulet, D. 1971. *The Cruel Choice. A New Concept in the Theory of Development*. New York: Atheneum.
- Government of Alberta. 2010. 'What Works: Career-building Strategies for People from Diverse Groups: Aboriginal Peoples'. *Employment and Immigration Career and Workplace Resources*. Alberta, Canada.
- Gray, Alison & Elliott, Susan. 2001. *Refugee Resettlement Research Project, Refugee Voices*. Department of Labour, New Zealand Immigration Service.
- Griffiths, Tom. 2005. 'Indigenous Peoples and the World Bank: Experiences with Participation'. *Forest Peoples Programme*. Stratford Road, Moreton-in-Marsh, UK.
- Hand, Jacqueline. 2005. 'Government Corruption and Exploitation of Indigenous Peoples'. *Santa Clara Journal of International Law*. Vol.3: 262-277.
- Hardjono, J. 1977. *Transmigration in Indonesia*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Hardoy, Jorge E & Satterthwaite, D. 1981. *Shelter: Need and Response*. Chichester: John Wiley and Sons.
- Haris Fadilah Ahmad. 2011. 'Orang Asli Dapat Durian Runtuh'. *Utusan Malaysia*, 16 Mei 2011.
- Hassan Ali, Muszafarshah Mohd.Mustafa & Asan Ali Golam Hassan. 1999. 'Indeks Pembangunan dan Indeks Kemiskinan Malaysia'. *Seminar Penyelidikan 1999*. Pusat Penyelidikan dan Perundingan, 28-20 September 1999. Universiti Utara Malaysia.
- Henriques, Maria Helena F.T. 1988. 'The Colonization Experience in Brazil', dlm. Oberai, A.S. *Land Settlement Policies and Population Redistribution in Developing Countries, Achievement, Problem and Prospects*. New York: Praeger.
- Hirschman, C. 1986. 'The Recent Rise in Malay Fertility: A New Trend or a Temporary Lull in a Fertility Transition?' *Demography*. Vol.23 (2): 161-184.
- Hirschman, C. and Guest, P. 1990. 'The Emerging Demographic Transitions of Southeast Asia'. *Demography*, Vol.16 (1): 121-152.
- Hoshour, Kate. 2012. 'The Indigenous Peoples Development Plan for the Phulbari Coal Project', *International Accountability Project*. Bangladesh

- ICF (International Finance Corporation). ____ *Handbook for Preparing a Resettlement Action Plan*. International Finance Corporation. A Member of the World Bank Group. Washington, DC.
- International Fund for Agricultural Development (IFAD). *Rural Poverty and Natural Resources: Improving Access and Sustainable Management*. Background Paper for IFAD 2010 Rural Poverty Report Rome, Italy.
- Jabatan Perangkaan Malaysia. 2010. *Banci Penduduk dan Perumahan Malaysia, Taburan Penduduk dan Ciri-Ciri Asas Demografi*, Putrajaya: Jabatan Perangkaan Malaysia.
- Jabatan Perdana Menteri. 2009. Kenyataan Akbar Y.A.B Timbalan Perdana Menteri sempena Mesyuarat ke-65 Mesyuarat Majlis Tanah Negara, 4 Disember 2009 (tidak diterbitkan).
- Jabatan Ukur dan Pemetaan Malaysia. 2011. *Peta Daerah Cameron Highlands*. Siri MY90001R, Edisi 2-PPNM. 0283-2011.
- Jabatan Ukur dan Pemetaan Malaysia. 2011. *Peta Daerah Lipis*. Siri MY90001R, Edisi 2-PPNM. 0249-2011.
- JAKOA. 2001. *BULETIN ASLI 01*. Jabatan Kemajuan Orang Asli. Kuala Lumpur.
- JAKOA. 2011a. *Pelan Strategik Kemajuan Orang Asli 23011-2015*. Bahagian Perancangan dan Penyelidikan, Jabatan Kemajuan Orang Asli. Kuala Lumpur.
- JAKOA. 2011b. *Imbasan Emas*. Jabatan Kemajuan Orang Asli. Kuala Lumpur.
- JAKOA. 2011c. *Laporan Tahunan 2010*. Jabatan Kemajuan Orang Asli. Kuala Lumpur.
- JAKOA. 2011d. *BULETIN ASLI 01*. Jabatan Kemajuan Orang Asli. Kuala Lumpur.
- JAKOA. 2012. *BULETIN ASLI 01*. Jabatan Kemajuan Orang Asli. Kuala Lumpur.
- JAKOA. *Laman Web Rasmi Jabatan Kemajuan Orang Asli*. Kementerian Kemajuan Luar Bandar dan Wilayah. <http://www.jakoa.gov.my/web/guest/9>
- Jomo, K.S. 1991. 'Whither Malaysia's New Economic Policy?', *Pacific Affairs*, Vol.63 (4): 469-499.
- Juli Edo, Mala Rajo & Nawī Abdullah. 2008. 'Poverty Among Urban Orang Asli'. *International Conference on Indigenous People*, 29-31 July 2008. University Malaya, Kuala Lumpur.
- Juli, Edo. (1991). *Orang Asli Educational Development in the Context of Vision 2020*, Kuala Lumpur: Persatuan Orang Asli Semenanjung Malaysia (POASM).

- Kamarulzaman, K. & Osman, J. (2008). 'Educational Policy and Opportunities of Orang Asli: A Study of Indigenous People in Malaysia'. *The Journal of Human Resource and Adult Learning*, 4(1), 86-97.
- Kementerian Pendidikan Malaysia. 2002. Surat Pekeliling Ikhtisas Bil. 14/2002 : Pelaksanaan Pendidikan Wajib Di Peringkat Rendah 2003. Kementerian Pendidikan Malaysia (tidak diterbitkan).
- Kerajaan Negeri Melaka 2001. Garis Panduan Pemakaian dan Pengeluaran Jadual III Kaedah Tanah Melaka 1966 dan Borang 5A Kanun Tanah Negara, Arahan Pengarah Tanah dan Galian Bil.1/2001 (PTG(M)A/A6/01/1 JLD.II) (11 Januari 2001) mengenai Dasar Pemberian Tanah Kepada Orang Asli di Negeri Melaka (tidak diterbitkan).
- Kevin M. Dunn, Alanna Kamp, Wendy S. Shaw, James Forrest and Yin Paradies. 2010. 'Indigenous Australians' Attitudes Towards Multiculturalism, Cultural Diversity, 'Race' and Racism'. *Journal of Australian Indigenous Issues*, Vol. 13, No. 4 (2010), 19-31.
- Khor, G. L. 1985. *A Study of the Nutritional Status of the Semai*. Ph.D. Thesis, Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Kuznets, S. 1981. 'Size of Households and Income Disparities', dlm. Simon JL & Lindert, P.H. *Research in Population Economic*. Vol.3. Greenwich: Jai Press Inc.
- Leete, R. 1989. 'Dual Fertility Trends in Malaysia's Multiethnic Society', *International Family Planning Perspectives*, Vol.15 (2): 58-65.
- Levy, Karen 2002. *Life Submerged, The Environmental Impacts of Guatemala's Chixoy Dam*. International Rivers Network. <http://www.rightsaction.org/Report.Chixoy.Cohre.pdf>.
- Lye, Tuck-Po. 2003. 'The Significance of Forest to the Emergence of Batek Knowledge in Pahang, Malaysia', *Southeast Asian Studies*, Vol. 40, No.1, June 2002. 3-22.
- Machacek, Erika M.. 2012. 'Environmental Justice: EU Biofuel Demand and Oil Palm Cultivation in Malaysia'. *Conference on Earth System Governance. Towards a Just and Legitimate Earth System Governance: Addressing Inequalities*.18-20 April 2012. Lund, Sweden.
- Malaysia. 2011. *Rancangan Malaysia Kesepuluh 2011-2015*. Unit Perancang Ekonomi. Jabatan Perdana Menteri, Putrajaya.
- Malaysiakini 2013. Kes tanah: Penghulu Orang Asli Temuan buat laporan polis. 29 Januari 2013. <http://www.malaysiakini.com/bm/>

- McNicoll, G. & Cain, M. 1989. 'Institutional Effects on Rural Economic and Demographic Change'. *Population and Development Review*, Vol. 15: 3-42.
- Means, Gordam P. 1985. 'The Orang Asli: Aboriginal Policies in Malaysia', *Pacific Affairs*, Vol.558, Issue 4 (Winter, 1985-1986), 637-652.
- Meier, M.G., 1988. *Leading Issues in Economic Development*. 4th ed. New York: Oxford University Press.
- Ministry of Railways, India. 2011. *Dedicated Freight Corridor Corporation of India Ltd. Rehabilitation and Resettlement Plan for Western Corridor of Dedicated Freight Corridor Project (Phase 2) for JNPT-Vadodara & Rewari-Dadri Sections. Draft Report.*
- Mohd Asri Mohd Noor 2012. 'Advancing The Orang Asli Through Malaysia's Clusters of Excellence Policy', *Journal of International and Comparative Education*, 2012, Volume 1, Issue 2. pp90-103.
- Mohd Zakaria Yadi. 2004. *Malaysian Emergencies: Anthropological Factors in the Success of Malaysia's Counterinsurgency*. Thesis Master of Science in Defense Analysis. Naval Postgraduate School, Monterey, California.
- Morse Stephen & McNamara Nora. 2013. *Sustainable Livelihood Approach, A Critique of Theory and Practice*. Springer. London.
- Moul Phath & Seng Sovathana. 2010. *Country Technical Notes on Indigenous Peoples' Issues: CAMBODIA*. International Fund for Agricultural Development (IFAD).
- Mulugeta, Messay & Woldesemait, Bekure. 2011. The Impact of Resettlement Schemes on Land-Use/Land-Cover Change in Ethiopia: A Case Study From Nano Resettlement Sites, Central Ethiopia. *Journal of Sustainable Development in Africa*. Vol.13, No.2.
- Mustaffa Omar. 2008. 'Rancangan Pengumpulan Semula (RPS) Masyarakat Orang Asli: Pencapaian dan Cabaran', dlm Ma'rof Radzuan & Sarjit S. Gill (Peny). *Orang Asli: Isu, Transformasi dan Cabaran*. Serdang: Penerbit UPM. 178-203.
- Nababan, Abdon. 2013. Sinergitas 'Hukum Adat dan Hukum Negara dalam Membentuk Masyarakat Tertib Hukum di Indonesia'. *Seminar Kearifan Lokal dan Hukum Adat dalam Meningkatkan Tertib Hukum Masyarakat*. 20 Mac 2013. Pontianak. Indonesia.
- Nagata, J.A. 1974. 'Urban Interlude: Some Aspects of Internal Malay Migration in West Malaysia'. *International Migration Review*, Vol.8 (2): 301-323.
- Ness, G. 1967. *Bureaucracy and Rural Development in Malaya*. Berkeley: University of California Press.

- Nicholas, Colin. 2000. *The Orang Asli and the Contest for Resources: Indigenous Politics, Development and Identity in Peninsular Malaysia*. Subang Jaya: Centre for Orang Asli Concerns.
- Nicholas, Colin. 2002. 'Indigenous Politics, Development and Identity in Peninsular Malaysia: the Orang Asli and the Contest for Resources'. *Indigenous Rights in the Commonwealth Project South & South East Asia Regional Expert Meeting*. Indian Confederation of Indigenous and Tribal Peoples (ICITP). New Delhi, India. 11th - 13th March 2002.
- Nicholas, Colin. 2003. 'The Orang Asli: First on The Land. Last in The Plan'. *Kajian Malaysia*, Vol. XXI, No. I&2, 2003. 315-329.
- Nicholas, Colin. 2010. *Orang Asli; Rights, Problems, Solutions*. Suruhanjaya Hak Asasi Manusia. Kuala Lumpur.
- Noor 'Ashikin Hamid, Noraida Harun Nazli Ismail @ Nawang. 2011. 'Pengambilan Tanah bagi Pembangunan Ekonomi: Isu dan Penyelesaian'. *Jurnal Undang-undang & Masyarakat*. No.15. (2011). 135-148.
- Norfariza Hanim Kasim. 2008. *Orang Asli Di Semenanjung Malaysia*. Siri Monograf Banci Penduduk 2000. Putrajaya: Jabatan Perangkaan Malaysia.
- Nowak, Barbara S.. 2004. 'Btsisi', Blandas, and Malays Ethnicity and Identity in the Malay Peninsula. Based on Btsisi' Folklore and Ethnohistory'. *Asian Folklore Studies*, Volume 63, 2004: 303-323.
- Panis, Constantijn W. A. & Lillard, Lee A. 1995. 'Child Mortality in Malaysia: Explaining Ethnic Differences and the Recent Decline', *Population Studies*, Vol.49 (3): 463-479.
- Picciotto, Robert, Van Wicklin, Warren, and Rice, Edward. 2001. *Involuntary Resettlement; Comparative Perspectives*. New Brunswick: Transaction Publishers
- Plant, Roger & Hvalkof, Soren. 2001. *Land Titling and Indigenous Peoples*. Sustainable Development Department, Technical Papers Series. Inter-American Development Bank. Washington, D. C.
- Radwan, S. 1986. *Agrarian Change in Egypt: An Anatomy of Rural Poverty*. London: Croom Helm.
- Rakhmani, Inaya. 2009. *Pungutan Ekonomi Komunitas*. Fakultas Ilmu Sosial dan Ilmu Politik, Universitas Indonesia
- Rohani Mohd Yusof & Nur Hidayah Mohamed Sulaiman. 2010. 'Fenomena Bahasa Orang Asli Melayu-Proto: Kajian Suku Duano'. Persidangan Antarabangsa Bahasa Minoriti dan Majoriti: Bahasa, Budaya dan Identiti, Persatuan Bahasa Moden Malaysia dan Universiti Malaysia Sarawak, Kuching, 12 November 2010.

- Romagny, Laurent. 2004. 'Resettlement: An Alternative for Upland Development?'. NAFRI Workshop Proceedings'. *Workshop on Shifting Cultivation Stabilization and Poverty Eradication*. National Agriculture and Forestry Research Institute (NAFRI), National University of Laos, Vientiane Capital, Lao P.D.R.
- Rusaslina Idrus. 2011. 'The Discourse of Protection and the Orang Asli in Malaysia', *Kajian Malaysia*, Vol. 29, Supp. 1, 2011, 53–74.
- Salleh Buang. 2003. 'Kanun Tanah Negara 1965 dan Pelbagai Undang-Undang Berkaitan Tanah: Satu Tinjauan'. *Seminar Pentadbiran dan Perundangan Tanah Untuk Pegawai Daerah/ Pentadbir Tanah Semenanjung Malaysia*. 15 – 16 Disember 2003.
- Schebesta, P. (1927). 'The Negritos in Malay Peninsula. Subdivisions and Name'. *Man*, Vol. 27 (May, 1927), Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland.
- Scholz, U. 1988. 'Types of Spontaneous Pioneer Settlement in Thailand', dlm. Manshard, W. & Morgan, W.B. (ed), *Agricultural Expansion and Pioneer Settlements in the Humid Tropics*. Hong Kong: The United Nations University.
- Seers, D. 1977. 'The New Meaning of Development'. *International Development Review*, No.3.
- Sekaran, U. 1999. *Research Methods for Business: a Skill-building Approach*. New York: John Wiley & Sons.
- Shen, Doris & Bosshard, Peter. 2003. *Human Rights Dammed off at Three Gorges: An Investigation of Resettlement And Human Rights Problems in the Three Gorges Dam Project*. International Rivers Network. Berkeley.
- Shri Dewi Subramaniam, Asan Ali Golam Hassan & Muszafarshah Mohd Mustafa. 2008. 'The Displaced Plantation Workers: A Case Study of Rubber Estates in Kedah', *International Journal of Management Studies*. Bil.3/2008, Jun 2008.
- Smith, C.S. 1997. *Case Studies in Economic Development*. 2nd ed. New York: Addison-Wesley.
- Stanley, Jason. 2003. 'Financing Matters: Where Funding Arrangements Meet Resettlement in Three Mexican Dam Projects'. *RSC Working Paper*, No. 14. Refugee Studies Centre, Queen Elizabeth House, International Development Centre, University of Oxford.
- Suki Mee. 2009. *Orang Asli Perak. Perayaan Jis Paid dan Adat Perkahwinan*. Yayasan Orang Asli Perak. YOAP Bhd: Sanwa Press.

- Sulong Mohamad. 1985. *Petempatan FELDA : Perspektif Perancangan Bandar dan Desa*. Kuala Lumpur. Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Suratman & Guinness. 1977. 'The Changing Focus of Transmigration'. *Bulletin of Indonesian Economic Studies*, 13 (July): 78-101.
- Suwanmontri, Montri. 2010. 'Resettlement: A New Paradigm', *Hydro Review Worldwide Magazine*. October 7, Essex, United Kingdom.
- Thirlwall, A.P. 1983. *Growth and Development*. Hong Kong: Macmillan.
- Tijah Chupil @ Jerald Joseph. 2003. *Creating Knowledge for Change: A Case Study of Sinui Pai Nanek Sengik's Educational Work With Orang Asli Communities in Malaysia*. Asian South Pacific Bureau of Adult Education (ASPBAE). Downer, Australia.
- Todaro, M.P., 1989. *Economic Development in the Third World*. London: Longman.
- Toshihiro, Nobuta. 2009. *Living on the Periphery. Development and Islamization Among the Orang Asli in Malaysia*. Center For Orang Asli Concerns. Subang Jaya.
- Trujano, Carlos Yescas Angeles. 2008. *Indigenous Routes: A Framework for Understanding Indigenous Migration*. International Organization for Migration. Geneva, Switzerland.
- Tunku Shamsul Bahrain & Lee Boon Thong. 1988. *FELDA 3 Decades of Evolution*. Kuala Lumpur: FELDA.
- Tunku Shamsul Bahrain, 1988. 'Land Settlements in Malaysia: A Case Study of the Federal Land Development Authority Projects', dlm. Oberai, A.S.(ed). *Land Settlement Policies and Population Redistribution in Developing Countries, Achievement, Problem and Prospects*. New York: Praeger.
- Tunku Shamsul Bahrain, Perera, P.D.A. and Lim Heng Kow. 1992. *Kemajuan Tanah dan Penempatan Semula di Malaysia*. Kuala Lumpur. Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Tunku Shamsul Bahrain. 1971. 'Policies of Land-Settlement in Insular South-East Asia a Comparative Study', *Modern Asian Studies*, Vol.5 (1): 21-34.
- UNDP. 1997. *Human Development Report*. Oxford.
- United Nations Human Settlements Programme (UN-HABITAT). 2010. *Urban Indigenous Peoples and Migration: A Review of Policies, Programmes and Practices*. United Nations Housing Rights Programme.
- United Nations. 2009. *State of the World's Indigenous Peoples Report*. Department of Social and Economic Affairs. United Nations, New York.

- Vera, David E. De. 2007. 'Indigenous Peoples in the Philippines, A Country Case Study', *RNIP Regional Assembly*, Hanoi, Vietnam, August 20-26, 2007.
- Webster, A. 1984. *Introduction to the Sociology of Development*. London: Macmillan.
- Wikkramatileke, R. 1963. 'A Study of Planned Land Settlement in the Eastern Marchlands of Malaya'. *Economic Geography*, Vol.38 (4): 330-346.
- World Bank. 1998. *Recent experience with involuntary resettlement: China - Shuikou (and Yantan)*. Report No. 17539. Washington, DC: World Bank.
- World Bank. 2004. *Involuntary Resettlement Sourcebook, Planning and Implementation in Development Projects*. The World Bank, Washington.
- Woube, Mengistu. 2005. *Effect of Resettlement Schemes on the Biophysical and Human Enviroments: The Case of Gambela Region, Ethiopia*. Florida: Universal Publishers.
- Zuvekas, C. 1979. *Economic Development an Introduction*. New York: The Macmillan Press.